

JOSEP LLADONOSA

1972

INTRODUCCIÓ A L'HOMENATGE A JOSEP LLADONOSA
Ponts, 1972

Es amb un gran respecte, sota un posat alegre, que dic uns mots a propòsit de Josep Lladonosa. Un respecte on es barregen l'estimació personal com a base, l'admiració en tant que català i lleidatà, i l'enveja catalitzadora que el seu exemple desvetlla.

Estimació personal perquè fa anys hem nuat una amistat fonamentada en l'afany compartit de clarificar, fins on ens sigui possible, les dades físiques i morals del nostre poble. Basada també en simpatia mutua i reconeixement objectiu d'allò que hàgim pogut bonament encertar l'un i l'altre.

Admiració per la meua banda, en tant que català, per tot allò que la comunitat deu a aquest home; i com a lleidatà per la suma de coneixements de primera mà que ens ha fornit i transmès sobre la nostra estructura històrica particular.

I, finalment, enveja, una vigorosa enveja, estimulant com un vinet macabeu, de ^{la seva} obra densa, pastada pacientment, contra tempestes i obstruccions, optimista sempre, tossudament enrobustint-se com les anelles de creixença d'un tronc.

Josep Lladonosa i Pujol, a honor del qual el premi d'assaig històric d'enguany a Ponts duu aquest seu nom, ha combatut al llarg de trenta cinc anys a primera fila dels nostres estudiosos històrics. Ningú, a terres ponentines ha maldat tant com ell per esclarir el nostre particular passat. Els resultats tangibles són a la vista. Avui dia parlar de Lleida i de les terres lleidatanes és haver de fer, un moment o altre de la conversa, referència a l'obra de Lladonosa. Del ~~seu~~ ^{centenar} o més treballs considerables que ens ha donat, algun té la categoria i la rigorositat d'autèntica tesi doctoral, ~~com~~ cuirada contra qualsevol atac crític.

Quan parlo de treballs considerables, em refereixo, primordialment, als qui tenen forma de llibre., o extensió prou conspícua: no esmento, però tots els teniu a la memòria, la host de treballs curts, articles, pròlegs, introduccions, encapçalaments, amb què, esgarrapant una estona a la investigació, compleix una tasca igualment estimable de divulgació i fixació de perfils històrics. Aquests treballs curts tenen una condició neta, clara, intencionadament constructiva.

Tot plegat, aquesta fluència de treballs, la culmina Lladonosa amb l'edició del I volum de la seva monumental Història de Lleida, que resum tots aquests anys de tasca i que l'autor em féu l'honor de deixar-me llegir mecanografiat. Per això puc parlar, amb coneixement de causa, d'una obra densa i articulada, on l'esforç per ordenar el tarteral impressionant de dades, evidencia un gran poder de comunicació : només qui té ben assimilada una parcel·la del saber , pot transmetre, amb seguretat i sense esllavissades accessòries, la realitat reestructurada.

/ Els qui hem sentit de llavis de Jordi Rubió, de Jaume Vicens, de Ramon Aramon i de Ferran Soldevila, lloances serenes i per llur propi pes autoritzades, de l'historiador Lladonosa, i sabem com se l'estimaven i l'estimen els qui d'aquest escamot d'alta ciència feliçment encara ens viuen, tindrem sempre, recordant aquells espontanis elogis, una raó més per acostar-nos a Lladonosa amb goig sempre renovat. En acostar-nos-hi ens acull la franquesa del seu ~~na~~ comerç personal, la naturalitat del to conversacional, sense esquerdes ni pauses dogmà-

tiques. La seva paciència per les consultes, no poques vegades impertinents o afanyosament apressades, que li plouen, és proverbial. Una capa de sa franciscanisme ^{amb perfum} ~~amb~~ pagerol envolta i alhora cuirassa aquest home desarmat. Paciència i bon to que provenen dels temps de joventut, de la seva família senzilla, dels seus anys de fuster -ofici de patró bonhomíós- de la seva professió de mestre de minyons.

Perquè ha estat mestre de minyons, amics. Ha exercit llargs anys la sembra tan sacrificada que comporta aquesta professió. Jo veuria en la simbiosi del fuster i ebenista doblat de mestre un símbol prou definidor per estalviar-me cap retòrica. / ↓

Va fer-se ell mateix. Treballant per pagar-se els estudis, va arribar a la guerra i als desenganys posteriors. Un membre de la Federació de Joves Cristians de Catalunya havia d'estar desencisat d'uns i altres.

↓ / Josep Lladonosa penetra, estranyament vençut, en una postguerra que, a Lleida ciutat, tenia tintes ombrívols. La bella ciutat del Segre destruïda, totes les ferides físiques d'un any de front encara obertes, desdoblat el casc urbà, desacostumat tothom de la convivència normal. Una

ciutat i una contrada sense cap ni peus. Un altre destret, però, era visible a qui hi volia veure. Nous condicionaments s'incorporaven al mapa espiritual de la ciutat, capgirant gairebé totes les possibilitats identificadores. Començava un dolorós allunyament de Lleida de la realitat cultural catalana. Això ens faria perdre ben a la vora de vint anys.)

De moment, doncs, només un treball personal i constructiu, podia ~~animar~~ infondre ànims als esperits incapaços de doblegar-se. Josep Lladonosa gira la vista entorn: a part d'exercir amb honestedat la seva professió docent, no té accés a cap entitat, no sap a quina porta trucar. Són anys, ho he insinuat, d'aïllament. Aquells anys moria, aïllat també, Marius Torres, i Carles Riba escrivia les Elegies de Bierville, mentre una onada d'acer i de foc somovia Europa, i al nostre país les nafres semblaven no haver-se de cloure mai. †

↓ Així, cal començar a fer alguna obra personal. Lladonosa entra a l'arxiu de la parròquia de Sant Martí, de la qual encara conservem l'humil i equilibrada joia romànica, i es posa a estudiar-ne la història. I en surt la seva primera composició: La parroquia de San Martín.

Ha començat una tasca llarga d'historiador. Repassa el seu llatí, aprèn tot sol de llegir pergamins, lletres vetustes, uncials, de cancelleria... Va aprenent a entrompesades una tècnica que els més sortosos aprenen a les Universitats.

↙ Però a mida que estudia i recerca creix el seu nervi i augmenta la seva visió : s'adona que en el terreny de la història de Lleida ens trobem encara en un àmbit imprecís, exaltat per dalt i poc sever a la base, en un àmbit romàntic. Han estat estudiades ^{seriosament} algunes coses per Serra Ràfols, per Roca i Lletjós... manca encara exhumar ^{Duran i Saurer} ~~algunes~~ ^{personatges}, centrar problemes. Lladonosa va exhument figures medievals i renaixentistes : Berⁿabé Assam, Francesc de Remolins, Joan d'Agramont, Onofre Cerveró i, sobretot, aquell gran lleidatà que arribà a President de la Generalitat en temps de Joan II, Manuel de Montsuar.

Més tard s'aplica a investigar sobre l'antiga Universitat, paral·lelament a Ramon Gaya. L'Institut d'estudis Catalans li atorga el Premi Pròsper de Bofarull per un treball en aquesta àrea.

Sorpresa: aquell obscur afeccionat, de l'existència del qual a Lleida fins aleshores no n'han fet massa cas quasi a cap nivell, entrava

per la porta gran als medis intel.lectuals més exigents de Barcelona. El nostre historiador no oblidarà mai com, estremit, era acollit pels grans noms de la nostra historiografia. /

Han passat anys: la tasca vocacional es va imposant i la figura de Lladonosa, en un difícil equilibri, roman fidel a les essències elementals que tots sentim i servim, i alhora veu com se li obren algunes portes institucionals : forma part de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, rep l'encàrrec de la Diputació de redactar-ne la Història, és nomenat Cronista Oficial de la Ciutat . Honors benvinguts, però que no modifiquen l'home. Sortosament.

↓ Fa cent anys Josep Pleyan de Porta escrivia l'única Història general de Lleida de què disposàvem. Lladonosa es proposa de fer la seva, d'història, despullant els fets de llur aurèola romàntica i de les filagarces llegendàries. Heus ací que, soterrada, ha portat tots aquests anys aquesta meta: i s'ha bastit, al llarg dels anys, en monografies, articles i muntanyes de fitxes, una a una, les tesel.les del mosaic que ara està acabant de confegir: la història general de Lleida. Tots sospitem que ens durarà cent anys, aquesta obra.

Es per això que la curiositat del nostre historiador s'ha abocat a les anècdotes de l'Estudi General, a les actes del Tribunal de Coltellades, a les llegendes de les Germanies, els carrers de Lleida, les rendes del Capítol, els carlins de 1870, moros i jueus, Louvigny i Brito, Blondel i Juli Cèsar, Barutell i Caresmar, Indíbil i el Marquès de Maials. Tot plegat, aquest magma històric no eren sinó dades prèvies per a l'obra monumental en curs de publicació.

Què encertat, tots ho proclamem cor endins, que en unes Festes Populars de cultura Pompeu Fabra, situades entre el Segre antiquíssim i el tossal de Sant Pere de Ponts, una part de programa estigui ~~posada~~ posada sota el nom respectat i estimat de Josep Lladonosa.

Estic convençut que ell no necessita ni demana homenatges. Però som nosaltres, tots, qui ~~mim~~ necessitem viure'n l'atmosfera. Perquè ens convé, ara i adés, posar-nos davant els ulls, ben viva, la imatge dels homes exemplars que tenim a la vora. Per prendre coratge i no oblidar llur exemple.

Josep Vaquerdu